

■ PREDGOVOR ■

Rezultate višegodišnjih istraživanja transformacija folklornih tradicija, koje je započeto godine 1972. u nekadašnjem Institutu za narodnu umjetnost a sadašnjem Zavodu za istraživanje folkloru, objavili smo na stranicama ovog godišnjaka, i to u knjigama 13, 1976. i 14. 1977. Objavlivanjem rasprava u ovoj knjizi završavamo prvu fazu rada na ovom projektu.

U toj prvoj fazi suradnici Zavoda bavili su se teorijskim odnosno metodološkim pitanjima suvremenog istraživanja folkloru i kulture i u isto su vrijeme provjeravali svoje pretpostavke istražujući određene pojave u današnjoj kulturi. Stoga smo prilogima u sve tri knjige dali zajednički naslov **Pristup istraživanju folkloru danas.**

Jedna od prvih spoznaja tijekom tih istraživanja utjecala je na samu njihovu koncepciju. U početku smo možda zamišljali da ćemo, kao po nekoj liniji, koja ide od prošlosti prema sadašnjosti, tražiti i utvrđivati točku u kojoj se susreću folklorne tradicije iz prošlosti s kulturom urbanog industrijskoga društva. Pokazalo se da nema jednostavne linije ni određene točke susreta i da se tu ne radi o čistoj opoziciji folklorna tradicija: suvremena kultura. Pokazalo se, naime, da tradicija uopće, a folklorna tradicija napose, postoji zapravo u svakom suvremenom kulturnom fenomenu, na koji utječe na eksplicitnoj ali i na mnoštvu implicitnih razina, baš kao što su, u suprotnom smjeru, i u prošlosti i sadašnjosti ideje elitnih ili pisanih kulturnih tvorevina podjednako utjecale na folklorno stvaralaštvo.

S druge strane, pokazalo se i to da suvremeno tehnicizirano društvo nije imuno na folklorno stvaralaštvo. Ono prihvaća tradicijske motive i oblike kao simbole, transformirajući ih na različite načine. Ali, tijekom istraživanja u okviru ovoga projekta utvrdili smo također i to da je moguće i takvo suvremeno folklorno stvaralaštvo, koje se samo djelomično nadovezuje na ono tradicijsko. Vrlo je teško istraživati to suvremeno folklorno stvaralaštvo jednostavno zato što smo svi mi njegovi sudionici u našoj svakodnevnici. Zato ga jedva i primjećujemo.

No makar kako ono bilo svakodnevno pa čak i banalno, ono je dio intimnog života ljudi. U velikim suvremenim aglomeracijama stanovništva ljudi žive u nevidljivim komunikacijskim skupinama; pojedinac čak sudjeluje istodobno u više takvih grupa. I dok se taj isti pojedinac odnosi više ili manje hladno i pasivno prema tvorevinama masovne kulture u kojima sudjeluje samo

receptijom, u ovim manjim, obiteljskim grupama, u grupama gdje provodi slobodno vrijeme kao i u onima u kojima radi, pojedinac je, zajedno sa svojim prijateljima, susjedima, suradnicima ili članovima obitelji — stvaralac. On toga stvaralaštva nije uvijek svjestan jednostavno zato što je to njegov obični, svakodnevni život.

Pokušali smo među ljudima s kojima se svakodnevno susrećemo, na novinskim stranicama koje svakoga dana listamo, pa čak u nama samima otkriti sve te nevidljive tokove suvremenog folkloru. Bio je to lakši put, jer je naravno, mnogo teže, nemajući prethodne sistematizirane građe o suvremenom folkloru, poći u neku nepoznatu sredinu i početi istraživati. No uza sve to naša istraživanja nisu privatna jer se temelje na etnološkoj i folklorističkoj teoriji i nude komparativne analize.

Za razliku od prijašnjih etnoloških i folklorističkih istraživanja koja su se kretala u okvirima pojedinih sela ili regija mi nismo išli za utvrđivanjem neke demografske jedinice koja bi nam poslužila kao baza. Tragali smo za pojavama koje su nam se nametale i tražili im objašnjenja.

I tako smo tijekom istraživanja promijenili pristup: ne istražujemo više liniju koja počinje folklornim tradicijama i završava suvremenom kulturom, nego istražujemo a) isprepletanje procesa koji se u suvremenosti događaju na području tradicijskoga sloja folklornog stvaralaštva i b) procesa rastvaranja tradicijskoga folkloru i stvaranja suvremenoga. Oboje naravno u interakciji s tokovima suvremenih društveno-kulturnih kretanja.

Takav pristup sadržan je u nastavku rada na projektu »Interakcije folklornih tradicija i suvremene kulture« i daljnji je istraživački zadatak Zavoda.

UREDNIŠTVO